

УДК 504.054:636

Н. І. КОС'ЯНЧУК, кандидат ветеринарних наук

А. І. ТЮТЮН, кандидат ветеринарних наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У. М. ЯНЕНКО, кандидат ветеринарних наук

Інститут ветеринарної медицини НААН, м. Київ

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ВЕДЕННЯ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Проведено аналіз літературних даних щодо основних забруднювачів природного довкілля у тваринництві. Висвітлені основні санітарно - гігієнічні заходи з метою покращення екологічного благополуччя при здійсненні діяльності у галузі тваринництва.

Ключові слова: довкілля, тваринництво, технологічні процеси, атмосферне повітря, стічні води, органічні відходи.

Тваринницькі об'єкти створюють екологічну загрозу довкіллю, переважно у зв'язку з необхідністю утилізації відходів, які при недбалому господарюванні можуть потрапляти у гео-, гідро- і повітряне середовище. При цьому постає питання не тільки про їх безпечну утилізацію, але й про раціональне використання для потреб народного господарства, тобто про застосування безвідходних технологій виробництва.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» не тільки проголошує, але й передбачає систему гарантій екологічної безпеки людини, вносить певну упорядність у систему управління в області природокористування. Він закріплює право громадян на безпечне для життя довкілля. Це право реалізується шляхом участі громадян в обговоренні проектів законодавчих актів та інших рішень в області охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, одержання повної й достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища.

Результати досліджень. Сучасні інтенсивні технології виробництва продукції тваринництва включають багатовекторні і комплексні питання утримання, розведення, годівлі, відтворення стада тварин, будівництво та експлуатацію тваринницьких приміщень, механізацію і автоматизацію різноманітних процесів виробництва.

Проте у інтенсивних систем є і свої недоліки. При виробництві тваринницької продукції утворюються великі об'єми відходів, які часто перевершують здатність довколишніх територій їх абсорбувати. Потрібні активніші заходи по забезпеченню того щоб ці відходи збиралися і поверталися у ґрунт як добрива, або продуктивно використовувалися іншими способами.

Вплив сільськогосподарської діяльності на довкілля залежить від структури виробництва, методів обробітку земель, технології, техніки і обладнання. В свою чергу, вибір методів обробітку і сама структура виробництва визначаються впливом системи факторів (рис. 1.).

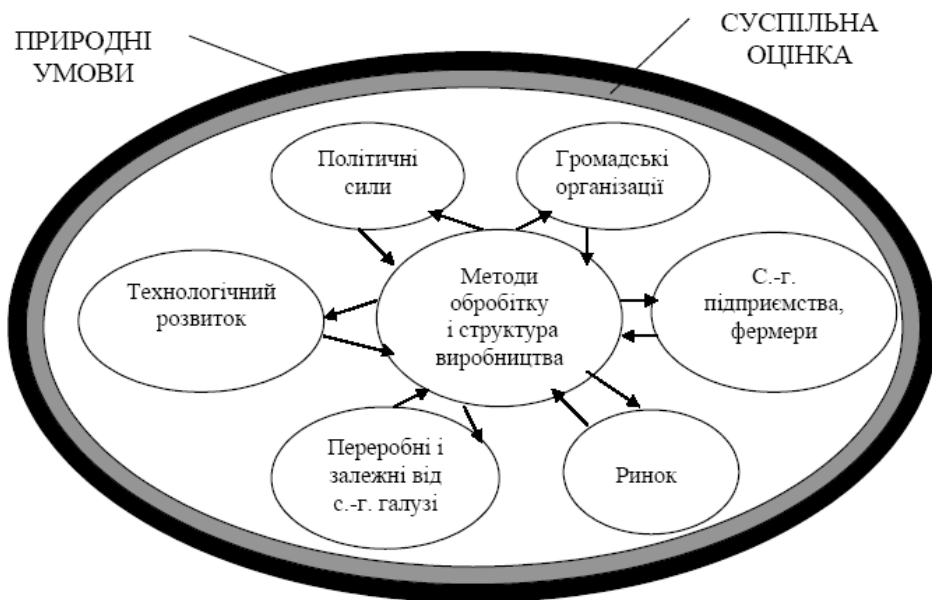

Рис.1. Фактори, що визначають тенденції розвитку сільського господарства

Особливу увагу у тваринницькій галузі необхідно приділяти знезараженню гною на тваринницьких фермах біологічним методом, оскільки в результаті біологічних процесів утворюються продукти, що дають можливість використовувати їх, як кормові добавки.

При включенні гною, як природного багатокомпонентного продукту в біогеохімічні цикли розв'язується проблема безвідходної або маловідходної технології виробництва продуктів тваринництва. Такі умови використання гною на сільськогосподарських угіддях сприяють поліпшенню довкілля і підвищенню рентабельності сільськогосподарського виробництва.

Однією з форм практичної реалізації концепції сталого розвитку в сфері аграрного виробництва є органічне сільське господарство. Під ним в світі розуміють агровиробничу практику, що:

- не використовує синтетичних хімікатів (добрив, пестицидів, антибіотиків, тощо);
- не застосовує генетично модифікованих організмів (ГМО);
- охоплює різні сфери – рослинництво, тваринництво, птахівництво, садівництво і т.д.

Органічне сільське господарство за своєю суттю є багатофункціональною агроекологічною моделлю виробництва і базується на ретельному менеджменті (плануванні і управлінні) агроecosystem. Воно дає змогу в перспективі узгодити і гармонізувати економічні, екологічні та соціальні цілі в галузі сільського господарства.

Проект Закону України «Про органічне виробництво» передбачає розподіл повноважень органів державної влади у сфері органічного виробництва, а також визначення основних засад державної політики у сфері органічного виробництва.

На даний час в Україні розроблено приватні стандарти органічного і сільськогосподарського виробництва та маркування сільськогосподарської продукції і харчових продуктів «БІОЛАН». В основу їх покладено базові стандарти IFOAM, Постанова ЄС №2021/ 91, а також стандарти BIO SWISS (Асоціації Швейцарських організацій виробників органічної продукції).

Органічне виробництво в Україні перебуває на даний час лише на початковій стадії розвитку, хоча для цього є великий потенціал можливостей.

Згідно із даними Федерації органічного руху України кількість органічних господарств в Україні досягла 72 і з кожним роком зростає. Все більше споживачів надають перевагу здоровому способу життя і бажають купувати органічні продукти за підвищеними цінами.

Закон України « Про охорону навколишнього природного середовища » не тільки проголошує, але й передбачає систему гарантій екологічної безпеки людини, вносить певну упорядність у систему управління в області природокористування.

Згідно, проекту Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми розвитку тваринництва на період до 2015 року" одним з напрямків є «...сприяння розробці і впровадження систем управління якістю на основі принципів ISO 9000 та систем управління безпекою харчових продуктів, а також систем охорони довкілля на основі принципів ISO 14000 в тваринництві».

Тому, найбільш простий спосіб зниження негативного впливу на довкілля та отримання органічної продукції – модернізація і оновлення технологічного обладнання в підрозділах, внесення змін в організацію господарської діяльності, що відповідають сучасним екологічним нормам. Це можливо шляхом впровадження маловідходних та безвідходних технологій, що базуються на включенні в господарський обіг всіх сировинних ресурсів, які постійно утворюються і накопичуються в господарствах. Контролюючи об'єми органічних відходів, газопилових викидів, використання води і скидів стічних вод, можна зменшити негативний вплив на довкілля.

Висновки

1. Для вирішення екологічних проблем у тваринництві необхідно впроваджувати екологобезпечні технології виробництва тваринницької продукції.

2. Зменшити негативний вплив на довкілля можна, застосувавши органічне ведення тваринництва та впровадження систем екологічного менеджменту на основі міжнародних стандартів серії ISO 14000.

Список використаної літератури:

1. Ching-Hua Huang. Analysis of estrogenic hormones in municipal wastewater effluent and surface water using enzyme-linked immunosorbent assay and gas chromatography / tandem mass spectrometry / Ching-Hua Huang, I. David // *Environmental toxicology and chemistry*. – 2001. – Vol. 20. – № 1. – P. 133.

2. Долгов В.С. Охрана атмосферного воздуха в зоне крупных животноводческих объектов // *Ветеринария*. – 2009. – №8. – С. 45 – 46.

3. Маменко О. М. Екологічні аспекти виробництва продуктів тваринництва // *Вісник аграрної науки*. – 2007. – №4. – С. 31 – 35.

**РАЗВИТИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИ БЕЗОПАСНОГО ВЕДЕНИЯ ЖИВОТ-
НОВОДСТВА В УКРАИНЕ // Н. И. Косьянчук, А. И. Тютюн, У. М. Яненко**

Проведен анализ литературных данных по основным загрязнителям природной среды в животноводстве. Освещены основные санитарно-гигиенические мероприятия с целью улучшения экологического благополучия при осуществлении деятельности в отраслях животноводства.

Ключевые слова: окружающая среда, животноводство, технологические процессы, атмосферный воздух, сточные воды, органические отходы.

**THE DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTALLY SAFE CONDUCT
LIVESTOCK IN UKRAINE // N. I Kosyanchuk, A. I. Tyutyun, U. M. Yanenko**

An analysis of published data on the major polluters of the environment in livestock. The basic sanitary - hygienic measures to improve the environmental well-being in the implementation of activities in the field of animal husbandry.

Key words: environment, animal husbandry, manufacturing processes, atmosphere, greenhouse gases, wastewater, organic waste.

Рецензент – доктор ветеринарных наук В. А. Синицин

Рукопис надійшов 27. 02. 2014 року.